

Romke Mulder

MEESPELEN IN HET SPEL VAN KLEUTERS

‘OPEENS BEGON ZE TE PRATEN... IN VOLZINNEN’

In het vorige artikel is beschreven dat alle tweedejaars studenten van de KPZ aan de slag gaan met thematiseren bij kleuters volgens het concept Basisontwikkeling. Basisontwikkeling is onderdeel van Ontwikkelingsgericht Onderwijs (OGO). Als studenten zich aangesproken voelen door dit concept, kunnen zij in pabo 3 en 4 kiezen voor een verdere verdieping in het Ontwikkelingsgericht Onderwijs en daarmee hun OGO-certificaat behalen.

Romke Mulder is één van de studenten die zich heeft gespecialiseerd in Ontwikkelingsgericht Onderwijs. Zij heeft haar WPO-stage gedaan op de Geert Groteschool in Zwolle. De Geert Groteschool is een Academische Opleidingsschool, die de principes van OGO in praktijk brengt. Romke heeft samen met het team van de Geert Groteschool het Ontwikkelingsgericht Onderwijs een extra impuls gegeven. Ze heeft zich in haar afstudeeronderzoek gericht op een verdieping van het spel bij kleuters, door zich af te vragen hoe de interactie tussen de kinderen en de leerkracht binnen het spel gestimuleerd kan worden. Daarmee verdiepte ze ook haar eigen kennis en leerkrachtvaardigheden. In dit artikel beschrijft Romke de inzichten en ervaringen die ze, samen met haar collega's, heeft opgedaan.

EXCELLEREN IN SPEL; MAAR HOE?

“Hebben leerlingen zelf het gevoel dat zij kunnen en mogen uitblinken? Worden de leerlingen genoeg uitgedaagd om boven zichzelf uit te kunnen stijgen?”

Het team van de Academische Opleidingsschool de Geert Groteschool in Zwolle is in gesprek over visie, missie en actuele onderwerpen als excellentie en excelleren. “Hebben onze leerlingen de ruimte om te excelleren?”, luidt de vraag. “Ja, excelleren is actief, geen op zichzelf staand doel, geen cijfer, maar een proces. Daar ben je altijd mee bezig gedurende een schooljaar”, is een antwoord. “Nee, ik denk het niet. Want er ligt in de tijd van nu veel nadruk op meetbare resultaten en prestaties. Ik ken veel voorbeelden van leerlingen waarbij bepaalde talenten ondergesneeuwd worden door de nadruk op de cognitieve opbrengsten”, is een ander antwoord. Een leraar van de kleutergroepen noemt een voorbeeld: “Het blijft af en toe een zoektocht kinderen hierin te begeleiden. Ik vind het soms moeilijk om mijn kleuters te kunnen laten excelleren. Ik merk bijvoorbeeld dat het spel in de huishoek erg snel doodbloedt. De kinderen zijn uitgespeeld of blijven hangen in één kort rollenspel met

mama, papa en een hond. Bijvoorbeeld S. die altijd hond wil zijn en niet verder komt in het spel dan wat ‘woef woef’. Ja, wat kun je dan als beste doen?” Al snel raken we in gesprek. Wat is de waarde van spel voor kleuters? Hoe leren kleuters? En moeten leerlingen van groep 3 meer kunnen spelen? Hoe kan en moet de leraar impulsen geven aan het spel? De leraren van de kleuterbouw geven aan hier zoekende in te zijn en formuleren de volgende hulpvraag: Hoe kan de leerkracht een bijdrage leveren aan de spelontwikkeling van kleuters? Dit zal het thema worden van het academisch onderzoek van het volgende schooljaar op de Geert Groteschool in Zwolle. Samen gaan we op zoek naar manieren waarop de interactie tussen kinderen en de leerkracht binnen spel gestimuleerd kan worden. Tal van inzichten worden verworven: literatuur wordt gelezen en beginsituaties gemeten om uiteindelijk in de ontwerpfase de leerkrachten handvatten te kunnen bieden.

INTERACTIE BEVORDEREN DOOR ZELF MEE TE SPELEN

In de kleutergroepen van de Geert Groteschool wordt er gewerkt volgens de visie Basisontwikkeling, een uitwerking van Ontwikkelingsgericht Onderwijs. Basisontwikkeling is gericht op het jonge kind en gaat uit van spel als leidende activiteit en format voor alle leerprocessen. Het spel is volgens Jansen-Vos (2008) niet zomaar een vrije, vrijblijvende of ongerichte activiteit. Ook de leraren van de kleuterbouw zijn tot de conclusie gekomen dat een rijke omgeving en veel spelmogelijkheden niet voldoende zijn. Een prachtige huishoek is er. Maar tijdens het spel is de interactie tussen leerlingen op verschillende momenten minimaal. Terwijl ontwikkeling juist plaatst vindt door middel van sociale interactie tussen kinderen en hun omgeving. Jansen-Vos (2008) noemt de leraar de spil. Leraren moeten hun invloed aanwenden om alle mogelijkheden waarover jonge kinderen al beschikken verder uit te breiden en te versterken. Maar hoe kan de leerkracht de interactie stimuleren?

De kleuterleraren van de Geert Groteschool vinden het een grote uitdaging. Zij gaan als partner meespelen in het spel om zo aan te sluiten bij de betekenissen van de kinderen en daarmee nieuwe leerdoelen (leertaken) uit te lokken. In verschillende studies zijn rollen geïdentificeerd, die de volwassene in kan nemen tijdens het spel. De Haan (2006) maakt een indeling, die kan worden gekarakteriseerd naar gedrag, taalgebruik en houding van de leerkracht: de toeschouwer, stagemanager, spelmaatje, spel-leider en instructeur. Spelactiviteiten van jonge kinderen worden door middel van verschillende soorten begeleiding nog interessanter en aantrekkelijker. Het prikkelt de nieuwsgierigheid en geeft kinderen ruimte voor nieuwe ontdekkingen. Hierdoor doen ze meer leerervaringen op dan kinderen op eigen kracht zouden kunnen.

UITBREIDING SPEL EN TAALSTIMULERING

De leraren van groep 1 en 2 van de Geert Groteschool oefenen de verschillende rollen en merken al snel dat de ene rol geschikter is voor bepaalde kinderen dan de andere rol. Voor bijvoorbeeld kinderen die nog nauwelijks Nederlands spreken en op een eenvoudig niveau spelen, is het handelend begeleiden het meest gunstig. In de rol als spel-leider participeer je actief in het spel, door net als het spelmaatje een bijpassende rol aan te nemen. De leraar neemt het voortouw en neemt het initiatief om het spel te verrijken en uit te breiden (De Haan, 2006). Een prachtig voorbeeld van meespelen in het spel als spel-leider geeft Lotte Meekers, leraar op de Geert Groteschool. “Het was op zo’n fijne woensdagochtend met allemaal blijе snoetjes”, vertelt ze. “Er was op deze ochtend rust, maar tevens gezelligheid, vriendelijkheid

en behulpzaamheid. Een kleine, ideale samenleving in mijn klaslokaal. De kinderen waren dolenthousiast toen ik aankondigde weer mee te gaan spelen. Na gevraagd te hebben wat ieders rol was, besloot ik het jonge zusje te spelen: uit je comfortzone en inzetten je acteertalent, zei ik tegen mezelf. Binnen no time moest ik naar bed gebracht worden. Daar lag ik met mijn 1 meter 83 op een minibankje met twee knuffels. De kinderen namen hun rol uiterst serieus en mijn grote zus kwam voorlezen. Moeder deed ondertussen boodschappen. Vader gaf de pasgeboren baby een fles. En wat deed ik toen een prachtige ervaring op... H. een meisje met een taalachterstand begon me ‘voor te lezen’. Zelfverzekerd, met duidelijke articulatie en bijna volzinnen, liet dit meisje me zien wat ze in haar mars heeft. Misschien juist omdat er geen ‘oordeel’ aan verbonden werd. Ze zat in haar rol, de andere kinderen zaten in hun rol, en bovenal zat ik in mijn rol. Wat een prachtig en ontroerend moment. Uiteraard viel dit kleine zusje na deze mooie verhalen heerlijk in slaap op het minibankje en genoot ze met haar ogen dicht na van alle mooie woorden die er vloeiden uit een anders zo’n stil meisje...”

Kleuters laten excelleren door middel van spel. Een prachtig voorbeeld vanuit de praktijk waaruit blijkt wat meespelen in het spel van kleuters kan betekenen! Vanuit spel, vanuit interactie en een basis van wederzijds vertrouwen kan en durft dit kleine meisje te laten zien wat ze kan!

BRONNEN

De Haan, D. (2006). *Stagemanager, spelmaatje of spel-leider? Rollen van leidsters in spelbegeleiding. Zone. 5* (4), 8 – 11.

Janssen-Vos, F. (2008). *Basisontwikkeling voor peuters en de onderbouw*. Assen: Van Gorcum.

Janssen-Vos, F.& Pompert, B. (2003). *Startblokken van Basisontwikkeling*. Assen: Van Gorcum.